

Svensk författningssamling

Lag om ändring i föräldrabalken

Utfärdad den 1 juli 2021

SFS 2021:783

Publicerad
den 6 juli 2021

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs i fråga om föräldrabalken²

dels att rubriken närmast före 3 kap. 14 § ska utgå,

dels att nuvarande 3 kap. 14 § ska betecknas 3 kap. 18 §,

dels att 1 kap. 2–4, 9, 10 och 12–14 §§, 2 kap. 1, 6, 7, 8 a och 9 §§, 3 kap. 1–3, 13 och den nya 18 §§ och rubriken närmast före 3 kap. 13 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tolv nya paragrafer, 1 kap. 4 a, 4 b, 9 a och 11 a–11 d §§ och 3 kap. 14–17 och 19 §§, och närmast före 3 kap. 14, 18 och 19 §§ nya rubriker av följande lydelse.

1 kap.

2 § Rätten ska förklara att mannen i äktenskapet inte är far till barnet, om

1. det är utrett att modern har haft samlag med någon annan än mannen under den tid då barnet kan ha tillkommit och det med hänsyn till samtliga omständigheter är sannolikt att barnet har tillkommit genom samlaget,

2. det på grund av barnets arvsanlag eller någon annan särskild omständighet kan hållas för visst att mannen inte är barnets far, eller

3. barnet har tillkommit före äktenskapet eller under det att makarna levde åtskilda och det inte är sannolikt att makarna har haft samlag med varandra under den tid då barnet kan ha tillkommit.

Om mannen i äktenskapet skriftligen godkänner någon annans bekräftelse av faderskapet, föräldraskapet enligt 9 § eller moderskapet enligt 14 §, och 4 § har iakttagits i fråga om bekräftelsen, ska det därigenom anses fastställt att mannen i äktenskapet inte är barnets far. Bekräftelsen ska dock i detta fall alltid vara skriftligen godkänd av modern.

3 §³ Om det inte är fråga om fall som avses i 1 § eller 9 § första stycket eller om rätten har meddelat förklaring enligt 2 § första stycket eller 9 a § första stycket, fastställs faderskapet genom bekräftelse eller dom. I fall som avses i 9 § andra stycket fastställs i stället föräldraskapet för en kvinna.

Faderskap eller föräldraskap fastställs dock inte om

1. modern har genomgått en insemination eller befruktning utanför kroppen enligt 6 eller 7 kap. lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. eller om modern har genomgått en insemination eller befruktning utanför

¹ Prop. 2020/21:176, bet. 2020/21:CU16, rskr. 2020/21:404.

² Balken omtryckt 1995:974.

Senaste lydelse av rubriken närmast före 3 kap. 14 § 2005:434.

³ Senaste lydelse 2018:1279.

kroppen vid en behörig inrättning i utlandet och barnet har rätt att ta del av uppgifter om spermiedonatorn,

2. modern vid behandlingen var en ensamstående kvinna enligt 1 kap. 5 § lagen om genetisk integritet m.m., och

3. det med hänsyn till samtliga omständigheter är sannolikt att barnet har tillkommit genom behandlingen.

Andra stycket hindrar inte att spermiedonatorn bekräftar faderskapet.

4 §⁴ En bekräftelse av faderskap till ett barn som inte har fyllt 18 år görs skriftligen vid ett personligt besök hos socialnämnden. Bekräftelsen ska skriftligen godkännas av socialnämnden och av modern eller en särskilt förordnad vårdnadshavare eller en tillfällig vårdnadshavare för barnet. Socialnämnden får lämna sitt godkännande endast om det kan antas att mannen är far till barnet. Socialnämnden får i enskilda fall medge undantag från kravet på personligt besök, om det finns särskilda skäl.

Bekräftelsen får göras även före barnets födelse.

En bekräftelse av faderskap till ett myndigt barn görs skriftligen och ska bevittnas av två personer. Bekräftelsen ska skriftligen godkännas av barnet självt.

4 a § Trots 4 § första stycket får en bekräftelse av faderskap göras digitalt i ett särskilt system som tillhandahålls av den myndighet som regeringen bestämmer, om

1. modern och mannen är myndiga och folkbokförda i Sverige vid barnets födelse, och

2. barnet är folkbokfört i Sverige när bekräftelsen lämnas.

Bekräftelsen ska godkännas digitalt av modern.

Bekräftelsen ska lämnas av mannen och godkännas av modern senast 14 dagar efter barnets födelse.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om hur en digital bekräftelse ska lämnas och godkännas.

4 b § Om det visar sig att den som har lämnat en bekräftelse enligt 4 eller 4 a § inte är far till barnet, ska rätten förklara att bekräftelsen saknar verkan mot honom.

9 §⁵ Om modern är gift med en kvinna eller är registrerad partner vid barnets födelse, ska hennes make eller registrerade partner anses som barnets förälder. Detsamma gäller om modern är änka och barnet föds inom sådan tid efter kvinnans död att barnet kan ha tillkommit dessförinnan.

Om modern har genomgått en insemination eller befruktning utanför kroppen enligt 6 eller 7 kap. lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. med samtycke av en kvinna som var moderns make, registrerade partner eller sambo och det med hänsyn till samtliga omständigheter är sannolikt att barnet har tillkommit genom behandlingen, ska den som har lämnat samtycket anses som barnets förälder. Detsamma gäller om en insemination eller befruktning utanför kroppen har utförts vid en behörig inrättning i utlandet och barnet har rätt att ta del av uppgifter om spermiedonatorn.

⁴ Senaste lydelse 2021:528.

⁵ Senaste lydelse 2018:1279.

I fall som avses i andra stycket fastställs föräldraskapet genom bekräftelse eller dom. Det som sägs i 4–4 b §§ om bekräftelse av faderskap tillämpas också i fråga om bekräftelse av ett sådant föräldraskap.

9 a § Rätten ska förklara att en kvinna som ska anses som förälder till ett barn enligt 9 § första stycket inte är barnets förälder, om modern har genomgått en insemination eller befruktning utanför kroppen, men förutsättningarna i 9 § andra stycket inte är uppfyllda, eller om modern inte har genomgått en sådan behandling.

Om en kvinna som ska anses som förälder till ett barn enligt 9 § första stycket skriftligen godkänner någon annans bekräftelse av faderskapet, föräldraskapet enligt 9 § eller moderskapet enligt 14 §, och 4 § har iakttagits i fråga om bekräftelsen, ska det därigenom anses fastställt att kvinnan inte är barnets förälder. Bekräftelsen ska dock i detta fall alltid vara skriftligen godkänd av modern.

10 §⁶ Om en man föder ett barn gäller 11–14 §§. Föder en kvinna ett barn gäller 11 a–11 d §§ för hennes make, om maken har ändrat könstillhörighet, och 13 och 14 §§ för en annan person om den personen uppfyller villkoren enligt 5 eller 8 § och har ändrat könstillhörighet.

11 a § Om den som har fött barnet är gift med en man vid barnets födelse, ska mannen anses som far till barnet. Detsamma gäller om den som har fött barnet är änka eller änklings och barnet föds inom sådan tid efter mannens död att barnet kan ha tillkommit dessförinnan.

Om den som har fött barnet är gift med en kvinna vid barnets födelse, ska kvinnan anses som mor till barnet. Detsamma gäller om den som har fött barnet är änka eller änklings och barnet föds inom sådan tid efter kvinnans död att barnet kan ha tillkommit dessförinnan. För kvinnan gäller dock det som i andra kapitel i denna balk och i andra författningar sägs om far och faderskap.

11 b § Rätten ska förklara att den som ska anses som far eller mor till ett barn enligt 11 a § inte är barnets far eller mor, om

1. det är utrett att den som har fött barnet har haft samlag med någon annan än maken under den tid då barnet kan ha tillkommit och det med hänsyn till samtliga omständigheter är sannolikt att barnet har tillkommit genom samlaget,

2. det på grund av barnets arvsanlag eller annan särskild omständighet kan hållas för visst att maken inte är far eller mor till barnet, eller

3. barnet har tillkommit före äktenskapet eller under det att makarna levde åtskilda och det inte är sannolikt att makarna har haft samlag med varandra under den tid då barnet kan ha tillkommit.

Om den som har fött barnet har genomgått en insemination eller befruktning utanför kroppen, gäller 11 c § i stället för denna paragraf.

11 c § Rätten ska förklara att den som ska anses som far eller mor till ett barn enligt 11 a § inte är barnets far eller mor, om den som har fött barnet har genomgått en insemination eller befruktning utanför kroppen men villkoren enligt 8 § inte är uppfyllda. Vid tillämpning av 8 § ska det som sägs om en mor gälla för en man enligt 11 §.

⁶ Senaste lydelse 2018:1279.

11 d § Om den som ska anses som far eller mor till ett barn enligt 11 a § skriftligen godkänner någon annans bekräftelse av faderskapet, föräldraskapet enligt 9 § eller moderskapet enligt 14 §, och 4 § har iakttagits i fråga om bekräftelsen, ska det därigenom anses fastställt att mannen eller kvinnan inte är far eller mor till barnet. Bekräftelsen ska dock i detta fall alltid vara skriftligen godkänd av den som har fött barnet.

12 §⁷ Om det inte är fråga om fall som avses i 11 a § eller om rätten har meddelat förklaring enligt 11 b eller 11 c §, fastställs faderskapet eller moderskapet enligt 13 eller 14 §.

Om en man föder ett barn ska det inte fastställas något faderskap eller moderskap enligt 13 eller 14 §, om

1. mannen har genomgått en insemination eller befruktning utanför kroppen enligt 6 eller 7 kap. lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. eller om han har genomgått en insemination eller befruktning utanför kroppen vid en behörig inrättning i utlandet och barnet har rätt att ta del av uppgifter om spermiedonatorn,

2. mannen vid behandlingen varken var gift, registrerad partner eller sambo, och

3. det med hänsyn till samtliga omständigheter är sannolikt att barnet har tillkommit genom behandlingen.

Andra stycket hindrar inte att spermiedonatorn bekräftar faderskapet eller moderskapet.

13 §⁸ En man som uppfyller villkoren enligt 5 eller 8 § ska anses som far till barnet.

Ett faderskap enligt första stycket fastställs genom bekräftelse eller dom. Det som sägs i 4–4 b §§ om bekräftelse av faderskap tillämpas även i detta fall.

Vid tillämpningen av 4, 4 a, 5 och 8 §§ ska det som sägs om en mor gälla för en man enligt 11 §.

14 §⁹ En kvinna som uppfyller villkoren enligt 5 eller 8 § ska anses som mor till barnet. För kvinnan gäller dock det som i andra kapitel i denna balk och i andra författningar sägs om far och faderskap.

Ett moderskap enligt första stycket fastställs genom bekräftelse eller dom. Det som sägs i 4–4 b §§ om bekräftelse av faderskap tillämpas också i fråga om bekräftelse av ett sådant moderskap.

Vid tillämpningen av 4, 4 a, 5 och 8 §§ ska det som sägs om en mor gälla för en man enligt 11 §.

2 kap.

1 § Om inte en viss man eller kvinna på grund av äktenskap eller registrerat partnerskap ska anses som far eller förälder enligt 1 kap. 9 § till ett barn som står under någons vårdnad, är socialnämnden skyldig att försöka utreda vem som är far till barnet och se till att faderskapet fastställs, om barnet har sin hemvist i Sverige.

Om modern är myndig och folkbokförd i Sverige när barnet föds, inträder skyldigheten enligt första stycket först 15 dagar efter barnets födelse.

⁷ Senaste lydelse 2018:1279.

⁸ Senaste lydelse 2018:1279.

⁹ Senaste lydelse 2018:1279.

6 § Socialnämnden bör verka för att en rättsgenetisk undersökning görs beträffande barnet, modern och den som kan vara far till barnet, om denne begär det eller om det finns anledning att anta att modern har haft samlag med mer än en man under den tid då barnet kan ha tillkommit.

7 §¹⁰ Socialnämnden får lägga ner en påbörjad utredning om faderskapet, om det

1. visar sig omöjligt att få de upplysningar som behövs för bedömning av faderskapsfrågan,

2. framstår som utsiktslöst att försöka få faderskapet fastställt av domstol,

3. har lämnats ett samtycke av modern eller en särskilt förordnad vårdnadshavare eller en tillfällig vårdnadshavare enligt 4 kap. 8 § till adoption av barnet, eller

4. av särskilda skäl finns anledning att anta att en fortsatt utredning eller en rättegång skulle vara till men för barnet eller utsätta modern för påfrestningar som innebär fara för hennes psykiska hälsa.

Socialnämnden ska lägga ner en påbörjad faderskapsutredning om faderskapet inte ska fastställas enligt 1 kap. 3 eller 12 §.

Socialnämndens beslut att lägga ner en påbörjad faderskapsutredning får överklagas till länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

8 a §¹¹ Om det kan antas att en kvinna ska anses som förälder enligt 1 kap. 9 § andra stycket till ett barn som står under någons vårdnad och som har sin hemvist i Sverige, är socialnämnden skyldig att försöka utreda om sådant föräldraskap föreligger och, om så är fallet, se till att detta fastställs i stället för faderskapet.

Om modern är myndig och folkbokförd i Sverige när barnet föds, inträder skyldigheten enligt första stycket först 15 dagar efter barnets födelse.

Det som sägs i 2–5, 7 och 8 §§ om utredning av faderskap tillämpas också i fråga om föräldraskapet för en kvinna.

9 §¹² Om en viss man eller kvinna på grund av äktenskap eller registrerat partnerskap ska anses som far eller förälder enligt 1 kap. 9 § till ett barn som står under någons vårdnad och som har sin hemvist i Sverige, ska socialnämnden, om vårdnadshavaren eller någon av vårdnadshavarna eller mannen eller kvinnan begär det och det är lämpligt, utreda om någon annan kan vara far till barnet eller ska anses som barnets förälder enligt 1 kap. 9 §.

I fråga om utredningen tillämpas 2–6 och 8 §§. Vid utredning av en kvinnas föräldraskap tillämpas dock inte 6 §. Utredningen får läggas ner om det finns skäl som anges i 7 § första stycket 1 eller 4 eller om det annars är lämpligt. Utredningen ska läggas ner om faderskap eller föräldraskap inte ska fastställas enligt 1 kap. 3 eller 12 §.

Socialnämndens beslut att inte påbörja en utredning enligt denna paragraf eller att lägga ner en påbörjad utredning får överklagas till länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

¹⁰ Senaste lydelse 2021:528.

¹¹ Senaste lydelse 2005:434.

¹² Senaste lydelse 2016:17.

1 § Vill en man som på grund av äktenskap ska anses som far till ett barn att rätten ska förklara att han inte är far till barnet, ska han väcka talan om detta mot barnet eller, om barnet har avlidit, barnets arvingar.

Om mannen är död och han inte varaktigt har sammanbott med barnet och inte heller efter barnets födelse har bekräftat att barnet är hans, har den avlidnes make och var och en som jämte eller näst efter barnet är berättigad till arv efter mannen rätt att väcka talan om att mannen inte är far till barnet. Efterlämnar den avlidne förutom make sådana arvingar som avses i 3 kap.

2 § Ärvdabalken, har var och en av dem rätt att väcka talan under samma förutsättningar.

Någon rätt att väcka talan finns inte, om det vid mannens död har gått mer än ett år från det att talan, som grundats på att mannen är far till barnet, har väckts mot honom och han har fått del därav eller om mer än ett år har gått sedan anspråk på samma grund har framställts mot mannens dödsbo.

2 § Vill ett barn att rätten ska förklara att en viss man som på grund av äktenskap ska anses som barnets far inte är det, ska barnet väcka talan om detta mot mannen eller, om han är död, hans arvingar. Om mannen förutom make efterlämnar sådana arvingar som avses i 3 kap. 2 § ärvdabalken, ska talan, när det gäller dem, riktas mot den eller dem som har den bästa arvsrätten efter mannen när talan väcks.

3 § En talan som avses i 1 eller 2 § får väckas vid rätten i den ort där barnet har sin hemvist eller, om barnet har avlidit, vid den rätt som har att ta upp tvist om arv efter barnet. Om det inte finns någon annan behörig domstol, ska målet tas upp av Stockholms tingsrätt.

Detsamma gäller en talan enligt 1 kap. 4 b § om att en faderskapsbekräftelse saknar verkan mot den som har lämnat den.

Förening av mål vid talan om hävande av faderskap

13 § Även om en viss man på grund av äktenskap ska anses som ett barns far får, under förutsättning att en talan om att mannen inte är barnets far har väckts och ännu inte prövats, talan om fastställande av att en annan man är barnets far väckas vid samma domstol. Målen ska då handläggas i en rättegång.

Bifalls talan i båda målen som avses i första stycket, ska vid prövning i högre rätt frågan om fastställande av faderskapet prövas, även om domen inte har överklagats i den delen.

Mål om hävande av föräldraskap enligt 1 kap. 9 §

14 § Vill en kvinna som på grund av äktenskap eller registrerat partnerskap ska anses som förälder enligt 1 kap. 9 § till ett barn att rätten ska förklara att hon inte är förälder till barnet, ska hon väcka talan om detta mot barnet eller, om barnet har avlidit, barnets arvingar.

Om kvinnan är död och hon inte varaktigt har sammanbott med barnet och inte heller efter barnets födelse har bekräftat att barnet är hennes, har den avlidnes make eller registrerade partner och var och en som jämte eller näst efter barnet är berättigad till arv efter kvinnan rätt att väcka talan om att kvinnan inte är förälder till barnet. Efterlämnar den avlidne förutom make eller registrerad partner sådana arvingar som avses i 3 kap. 2 § ärvdabalken, har var och en av dem rätt att väcka talan under samma förutsättningar.

Någon rätt att väcka talan finns inte, om det vid kvinnans död har gått mer än ett år från det att talan, som grundats på att kvinnan är förälder till barnet, har väckts mot henne och hon har fått del därav eller om mer än ett år har gått sedan anspråk på samma grund har framställts mot kvinnans dödsbo.

15 § Vill ett barn att rätten ska förklara att en viss kvinna som på grund av äktenskap eller registrerat partnerskap ska anses som barnets förälder enligt 1 kap. 9 § inte är det, ska barnet väcka talan om detta mot kvinnan eller, om hon är död, hennes arvingar. Om kvinnan förutom make eller registrerad partner efterlämnar sådana arvingar som avses i 3 kap. 2 § ärvdabalken, ska talan, när det gäller dem, riktas mot den eller dem som har den bästa arvsrätten efter kvinnan när talan väcks.

16 § En talan som avses i 14 eller 15 § får väckas vid rätten i den ort där barnet har sin hemvist eller, om barnet har avlidit, vid den rätt som har att ta upp tvist om arv efter barnet. Om det inte finns någon annan behörig domstol, ska målet tas upp av Stockholms tingsrätt.

Detsamma gäller en talan enligt 1 kap. 4 b § om att en bekräftelse av föräldraskap enligt 1 kap. 9 § saknar verkan mot den som har lämnat den.

17 § Om en part i ett mål som avses i 14 eller 15 § är underårig, får förmyndaren eller en god man, om en sådan ska förordnas enligt 11 kap., föra partens talan.

Modern ska höras i målet, om det kan ske.

Mål om fastställande av föräldraskap enligt 1 kap. 9 §

18 §¹³ En talan om fastställande av föräldraskap enligt 1 kap. 9 § väcks av barnet. I fall som avses i 2 kap. 8 a § förs barnets talan av socialnämnden. Har modern vårdnaden om barnet, får hon alltid föra barnets talan, även om hon inte har uppnått myndig ålder. En talan får vidare alltid föras av en särskilt förordnad vårdnadshavare eller en tillfällig vårdnadshavare för barnet. Det som sägs i 6–13 §§ om fastställande av faderskap tillämpas också i fråga om fastställande av föräldraskap.

Förening av mål vid talan om hävande av föräldraskap enligt 1 kap. 9 §

19 § Även om en viss kvinna på grund av äktenskap eller registrerat partnerskap ska anses som ett barns förälder enligt 1 kap. 9 § får, under förutsättning att en talan om att kvinnan inte är barnets förälder har väckts och ännu inte prövats, talan om fastställande av att någon annan är far till barnet eller ska anses som barnets förälder enligt 1 kap. 9 § väckas vid samma domstol. Målen ska då handläggas i en rättegång.

Bifalls talan i båda målen som avses i första stycket, ska vid prövning i högre rätt frågan om fastställande av faderskapet eller föräldraskapet prövas, även om domen inte har överklagats i den delen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2022.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för en bekräftelse av föräldraskap till ett barn som har fötts före ikraftträdandet.

¹³ Senaste lydelse av tidigare 3 kap. 14 § 2021:528.

På regeringens vägnar

SFS 2021:783

MORGAN JOHANSSON

Danijela Pavic
(Justitiedepartementet)